

**PROPOSTA DE
BASES
D'ESTRUCTURACIÓ
DEL SISTEMA
CULTURAL DE
CATALUNYA**

 **GOVERN ALTERNATIU
DE CATALUNYA**

Cultura

Rocio Garcia i Helena Bayo

15 de desembre de 2023

ÍNDEX

Antecedents	3
Diagnosi de la situació actual	4
Un pacte nacional per la cultura: construir el sistema cultural	7
Criteris i paràmetres que han de definir el sistema cultural de Catalunya	8
Àmbits del Sistema de Cultura de Catalunya	14
Diagnosi i prescripcions inicials	14
Arts escèniques (teatre, dansa, circ i musicals).....	14
Arts visuals i digitals	15
Lectura pública: biblioteques i llibre.....	16
Patrimoni cultural: Museus, Patrimoni immoble (monuments i jaciments arqueològics) i Patrimoni etnològic i immaterial.....	17
Arxius i gestió documental	18
Cultura popular i tradicional. Associacionisme i ateneus	19
Cinema i audiovisual. Videojoc.....	19
Ensenyaments artístics.....	20
Equipaments socioculturals, polivalents i de proximitat	20
Mesures	21

ANTECEDENTS

La pandèmia de la Covid-19 va suposar un punt d'inflexió per a molts sectors econòmics, com ja és sabut, però van ser el cultural, les indústries creatives i el món artístic els que segurament més van patir les conseqüències dels confinaments i de les successives limitacions d'aforaments. Tot i que alguns àmbits ja es trobaven articulats sota paraigües associatius i/o federatius, les més afectades pels confinaments i per tant sense possibilitat d'actuar davant el públic van ser les persones treballadores i creadores, majoritàriament assalariades i autònomes, sovint en solitari, i poc o gens agremiades, que difícilment podien accedir a les ajudes públiques que es van posar en marxa pel Govern d'Espanya durant el confinament.

No existia llavors i tampoc ara, un Sistema de Cultura de Catalunya, ni un cens de creadores i artistes a Catalunya, i encara no s'havia tramitat i ni aprovat l'Estatut de l'Artista, com sí ha fet recentment el Govern d'Espanya, gràcies a la comissió interministerial, liderada pel Ministeri de Cultura.

Durant la Covid-19, les positives mesures que es van prendre des del Govern d'Espanya per atendre i protegir els sectors productius, van evidenciar que el món de la Cultura a Catalunya ni era homogeni ni comptava amb un sistema organitzat que permetés arribar fàcilment a atendre'ls social i econòmicament.

Des del Parlament de Catalunya s'instava al Govern de la Generalitat i al Departament de Cultura a actuar ràpidament per protegir les indústries culturals, les empreses i els seus treballadors i les seves treballadores, també a artistes i creadors autònoms. Es feia palès el que ja es venia denunciant, que la desinversió en polítiques culturals a Catalunya des del 2012 havia deixat els sectors culturals de Catalunya en la pitjor crisi de la història. La pandèmia doncs va arribar per acabar de destruir llocs de treball directes i indirectes relacionats amb les indústries culturals a Catalunya.

Llavors, des del grup parlamentari Socialistes i Units per Avançar es van reclamar al Govern de la Generalitat línies de subvenció i ajudes per a la cultura, i instàvem a la resta de grups a sumar-se a la reclamació de la Plataforma Actua Cultura per al 2% Cultural al desembre de 2020, que va ser aprovada per unanimitat.

En aquests darrers tres anys, els exercicis pressupostaris del Departament de Cultura ha anat incrementant-se, com no podia ser d'una altra manera. El compromís del Govern en la XIV Legislatura va ser el d'arribar al 2% al final de la legislatura, i amb el suport del nostre grup parlamentari, el pressupost del 2023 del Departament de Cultura ja ha suposat l'1'5% del pressupost global de la Generalitat de Catalunya.

Reconeixem que la situació ha millorat en aquest tres exercicis pressupostaris per als sectors culturals, com va reclamar el nostre grup parlamentari des de l'inici de la pandèmia.

Però el que encara no hem vist són enfocaments ni línies clares de diàleg per pactar a quines partides i sectors reforçar, escoltant al món local i recolzant i refermant les polítiques culturals municipals. Tampoc veiem transparència en la gestió, ni es coneix on s'incrementa el pressupost, ni tampoc veiem un projecte de projecció de futur, que porti a la Cultura que es fa a Catalunya a projectar-se amb lideratge, ambició, il·lusió, i sobre tot amb la participació i el consens de les administracions públiques, dels sectors privats i de les indústries culturals i creatives, escoltant també a institucions implicades i al ric i històric teixit associatiu del país.

DIAGNOSI DE LA SITUACIÓ ACTUAL

Catalunya disposa d'una oferta cultural molt rica i plural gràcies a la potencia de la seva creació artística, al teixit social privat, compost per les empreses culturals i per les associacions sense ànim de lucre, i, evidentment, per milers de professionals, agents i persones creadores i gestores. Aquesta oferta pivota, en bona part, sobre l'acció dels ajuntaments que són els principals agents culturals de cap a cap del territori.

Tot i el dinamisme del país, el Govern de la Generalitat no ha dotat l'entramat cultural català de les eines que es necessiten per assolir un nivell eficient: el marc legislatiu és insuficient i desfasat i no existeix un sistema cultural estructurat a Catalunya.

A nivell legislatiu, comptem amb unes lleis que es limiten al patrimoni cultural i a les biblioteques, però que han descuidat la creació. Les lleis vigents han quedat àmpliament desfasades i obsoletes i necessiten urgentment ser actualitzades i revisades: museus (1990), patrimoni cultural (1993), biblioteques (1993), cultura popular (1993) i arxius (2001).

“Els drets culturals de la ciutadania amb els serveis de proximitat i les articulacions nacionals que s'hi vinculen, fan inexcusable avançar decididament en la transició, de les polítiques culturals basades en la mera subvenció puntual i de resultats efímers, cap a unes polítiques articuladores del sistema cultural, generadores de continuïtats i, per tant, d'efectes permanents i acumulatius”. Aquest és el punt de partida de la Jornada “PolitArts 2023” organitzada el passat 29 de novembre pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, que compartim.

I insisteix el CoNCA que “la sola política de subvencions tendeix a disseminar recursos per tal d'acontentar a tothom, sense desenvolupar dispositius articuladors. Això no vol dir que s'hagi de deixar de banda la figura de la subvenció, sinó que cal dotar-la d'una sistematització creixent i prioritant-ne l'aplicació més enllà del curt termini, fent-ne una eina per consolidar

projectes i establir dinàmiques de continuïtat, i d'efectes permanents i acumulatius". Queda clar doncs que hi ha un ampli consens d'on som, i cap a on ha de caminar la política cultural del Govern de la Generalitat de Catalunya.

En aquesta matèria, l'actual Govern no només no ha presentat les reformes legislatives compromeses en el seu Pla de Mandat, en relació amb les lleis esmentades i altres, sinó que fa propostes descontextualitzades sense un marc general sistèmic que les emmarqui. Per exemple, la Llei de Drets Culturals, anunciada pel Govern a principis de la legislatura i de la que desconeixem, a data d'avui, els continguts i el calendari. Tampoc no ha estat capaç de presentar l'anunciada Llei de Patrimoni Immaterial, una matèria que en realitat hauria de formar part de la nova Llei de Patrimoni Cultural, per tal de regular de forma integral la globalitat del patrimoni.

Les iniciatives legislatives del Govern no contemplen, doncs, la necessitat de desenvolupar de forma decidida, ambiciosa i ordenada el Sistema Nacional de Cultura.

Pel que fa als grans equipaments culturals de referència, es necessita un marc jurídic que faciliti la seva gestió. També cal acordar un marc competencial harmònic i coherent entre les diferents administracions, que contempli una real cooperació entre elles, sense solapar-se ni deixar buits.

És cert que a Catalunya existeixen diferents xarxes d'equipaments culturals, compostes per infraestructures municipals, sota el lideratge del Departament de Cultura. Algunes estan plenament consolidades i reconegudes com a eines de país per a la promoció de la cultura, però sens dubte presenten aspectes a millorar. En altres sectors, les xarxes públiques o estan en procés de construcció o són inexistents i cal construir-les.

Alguns àmbits culturals també han estat dotats de plans estratègics, plans integrals i plans d'impuls de sector que, sovint, s'han superposat generant confusió en diversos sectors. En general, però, cal que aquests plans siguin avaluats i revisats i que desemboquin en eines eficients de planificació i gestió, que prioritzin les inversions en funció de les necessitats reals del país i dels seus diferents àmbits territorials.

En primer lloc, és imprescindible establir un gran pacte institucional entre les administracions per bastir el sistema cultural català, que defineixi la responsabilitat del lideratge del Govern en matèria de planificació i ordenació cultural; que reconegui el paper fonamental de les diputacions en l'articulació de les xarxes i circuits culturals, i que garanteixi el suport als ajuntaments en quant a la gestió dels equipaments locals, que són la base del sistema.

L'any 2020 va vèncer el Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya (PECCat), aprovat el 2010 i que havia d'executar-se en un període de deu anys, no s'ha aplicat, ni tampoc s'ha avaluat. En aquell Pla es definien i prioritzaven les necessitats dels equipaments de cada sector i s'establia el finançament compartit (50% Generalitat, 50% món local). Cal abordar un nou Pla de forma dialogada amb el món local.

En aquest sentit, cal incrementar el pes dels ajuntaments en el Consell de la Mancomunitat Cultural, fins fa poc només integrat per la Generalitat i les diputacions. Trobem a faltar el compromís de la Generalitat per a establir una interlocució ordinària i preceptiva amb el món local, municipal i supramunicipal, per abordar els greus dèficits d'inversió pública cap a l'activitat cultural que desenvolupen els pobles i ciutats de Catalunya. El Departament de Cultura s'ha d'implicar de forma clara i responsable en la Mancomunitat Cultural, complint amb les funcions que té encomanades per a la cooperació real en la governança de les polítiques públiques culturals.

Per altra banda, cal afirmar rotundament que l'Estat també ha d'estar present en aquest marc d'acord institucional, atès que participa en el finançament d'alguns dels grans equipaments nacionals i forma part dels corresponents òrgans de govern. És imprescindible normalitzar la participació de l'Estat (de fet, és quelcom exigible) en els grans projectes culturals del país.

Un agent institucional rellevant és el mateix Ajuntament de Barcelona. El Govern d'Espanya ha fet una aposta per la cocapitalitat cultural de Barcelona, amb una inversió important a la ciutat per compensar l'abandonament dels governs del PP i els seus incompliments amb determinats grans equipaments culturals nacionals ubicats a Barcelona. Aquesta qüestió ha de ser analitzada detalladament i establir l'acord just de finançament.

Des del fallit Pacte Cultural de 1985 (només complert parcialment), hi ha hagut diverses iniciatives per assolir entre partits i administracions un Acord Nacional per la Cultura, que no han reeixit. Nosaltres defensem que el resultat d'aquest necessari Pacte ha de ser la definició d'un Sistema Cultural Català amb un finançament suficient i fruit de la concertació entre el Govern i el teixit cultural del país, amb el món local, i amb els sectors culturals i els seus agents. Sens dubte, el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, creat per llei el 2008, ha de tenir un paper destacat en l'assoliment d'aquest marc de diàleg i d'acord, atès el seu paper mediador, assessor i preceptiu.

El convenciment que la cultura també és part constitutiva de l'Estat del Benestar ens referma, encara més, en la idea de la necessitat de definir i estructurar el sistema cultural català. Després de l'educació, la sanitat i les pensions (sense negligir altres com ara els serveis socials i l'habitatge), sempre hem considerat la cultura com el quart pilar de l'Estat del Benestar. Per

tant, hem de fer avançar les estructures organitzatives, competencials i de gestió dels equipaments i centres culturals del país en un gran sistema concertat entre tots els agents.

L'objecte, per tant, d'aquest document, és posar les bases d'estructuració del Sistema Cultural de Catalunya, per tal de fixar les responsabilitats, les funcions i els compromisos de totes les administracions, així com el paper dels diferents sectors culturals, dels creadors i les creadores, de les empreses i de les indústries culturals, dels i les professionals, dels acadèmics, dels patrocinadors i inversors, etc. Presentem aquest document, amb la voluntat d'assolir el màxim consens del sector cultural, i amb l'objectiu que sigui aprovat pel Govern Alternatiu de Catalunya en aquesta legislatura.

UN PACTE NACIONAL PER LA CULTURA: CONSTRUIR EL SISTEMA CULTURAL

Es fa evident doncs que cal dotar-nos d'una eina de consens, que articuli els sectors culturals, que planifiqui les inversions necessàries a curt i llarg termini per garantir els drets culturals i de creació de la població. Per tant caldria arribar a un gran acord polític i institucional, també de la mà d'institucions com el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA) per a continuació aprovar un gran Pacte per la Cultura a Catalunya per a les properes dues dècades.

És convenient, i també necessari, posar les bases del Sistema Públic de la Cultura per a les properes dues dècades, alhora que es garanteix la cooperació de les administracions públiques en el marc de les seves competències i es planifiquen i blinden les inversions necessàries. Caldrà la participació del sector privat i de les indústries creatives per establir els marcs de col·laboració en el sistema, per enfortir-lo i projectar la Cultura a l'exterior amb estratègies de cooperació amb la resta de l'Estat, d'Europa i del món.

Catalunya, a dia d'avui, és líder internacional en la indústria de l'edició i també és puntera en el sector audiovisual i del videojoc, capta talent i té uns índexs de producció creativa feta a Catalunya que està representant un motor per a tota la indústria de l'audiovisual i la seva cadena de valor.

Però, en canvi, encara no comptem amb una estratègia sistèmica de país ni en el sector audiovisual, ni en el del videojoc, ni tampoc en les arts escèniques des de la seva etapa formativa a la generació de talent i el seu camí cap a l'enfortiment de les indústries creatives. Podríem preguntar-nos a continuació: com és possible que tot el potencial creatiu, tota la força associativa i empresarial que hi ha al país no comptin amb un marc sistèmic, estable i que pateixi fluctuacions segons les tendències i prioritats de cada Govern de la Generalitat?

Les retallades en polítiques culturals de la Generalitat de Catalunya a partir de 2011 van deixar molt malmesa la creació i el talent. Els ens locals van poder sostenir en la mida de les seves possibilitats de tresoreria la gran desinversió del Departament de Cultura que

lamentablement s'ha estès una dècada. Van desaparèixer companyies, es va veure molt reduïda la producció i sense una llei de mecenatge tampoc no van poder captar-se recursos privats per a la Cultura, com hauria sigut desitjable tot i que va néixer la Fundació Catalunya Cultura en aquells anys. Els sectors empresarials, que van resistir aquells anys amb moltes dificultats, van sostenir les produccions, i reclamen recuperar públics i un impuls públic per crear-ne de nous i major inversió del Govern de Catalunya.

Hem de recordar d'on venim per entendre on som ara. Però encara que s'ha començat a avançar amb els dos darrers pressupostos de la Generalitat, especialment en el del 2023, no trobem un lideratge del Govern de la Generalitat per situar la Cultura, la creació i l'art en el lloc que es mereix i que tot país avançat necessita; que sigui motor econòmic i generador de llocs de treball, de projecció internacional, al centre de les polítiques públiques al costat de l'educació i la formació, per fer progressar el nivell cultural de la població i que garanteixi drets i oportunitats a tota la ciutadania.

Tots els sectors de l'activitat cultural haurien de formar part del Sistema Públic de Cultura que ha ser fruit d'un gran pacte nacional, prenent com exemple el "pacte bibliotecari" i la posterior "Llei de biblioteques de 1991", que va permetre posar les bases de l'articulació del sistema de lectura pública, amb cooperació interadministrativa, equilibri territorial, i repartiment de competències i inversions per donar servei públic i garantir drets socials i culturals a tothom.

CRITERIS I PARÀMETRES QUE HAN DE DEFINIR EL SISTEMA CULTURAL DE CATALUNYA

1. Diàleg i concertació de la Generalitat amb els sectors culturals.

És prioritari garantir el diàleg fluid i de confiança mútua i una interlocució permanent del Govern de la Generalitat amb els sectors culturals del país, concernits, a l'hora de definir plans, circuits i xarxes de cooperació, de creació i de generació d'itineràncies i reforç de programacions professionals i amateurs.

- a) Amb el món local, amb els ajuntaments, les diputacions i entitats supramunicipals que impulsin polítiques culturals destinant-hi recursos públics; enfortint el paper i les competències de la Mancomunitat Cultural de Catalunya.
- b) Amb els agents culturals privats, amb la perspectiva de la col·laboració públic-privada:
  - Amb els creadors i les creadores i les seves associacions professionals.
  - Amb les empreses culturals i les indústries creatives.

- Amb el Tercer Sector i les associacions sense ànim de lucre: com per exemple la xarxa de la Federació d'Ateneus de Catalunya (FAC), que agrupa 180 ateneus de tot el territori, i d'altres entitats socials i culturals federades i no federades.
- I, en general, amb la totalitat dels agents que incideixen directament o indirecta amb el progrés cultural de la societat: sectors acadèmics, associatius i sindicals, emprenedors, empreses patrocinadores i de mecenatge, inversors, usuaris i públics.

I de forma prioritària, cal establir un gran Pacte Nacional per la Cultura amb els agents culturals, especialment entre totes les administracions, que inclogui una redistribució competencial coherent i eficient.

Cal que el Govern de Catalunya reconegui la inversió dels ens locals en polítiques culturals i recolzi amb més línies de suport els municipis i cooperi amb els ajuntaments per coordinar accions i programes d'impuls de la creació cultural i artística.

La Comissió mixta Departament d'Educació-Departament de Cultura de la Generalitat ha de presentar la memòria de treball i els plans establerts per garantir l'accessibilitat i la igualtat d'oportunitats d'infants i joves a l'educació en les arts a tot el territori. El Govern haurà de presentar un pla general d'ensenyaments artístics i culturals i una memòria econòmica corresponent per garantir els drets de ciutadania.

Hi ha un infrafinançament crònic degut a l'incompliment del Conveni Marc entre el Departament d'Educació de la Generalitat, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació de Municipis i Comarques, per al sosteniment de les escoles de música i dansa de titularitat de l'administració local de Catalunya, de 9 de juliol de 2008, i que ha suposat la generació de dèficits recurrents a les finances dels ajuntaments, que s'estimen en uns 66 milions d'euros anuals.

Les Escoles de Música de titularitat privada, tot i ser centres autoritzats pel Departament d'Educació i complir amb la normativa corresponent, han estat excloses de qualsevol sistema de finançament i de suport a l'alumnat dels seus centres.

2. Desplegament de les xarxes d'equipaments i de circuits de difusió i serveis culturals. Nou Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya.

S'ha d'impulsar la creació i consolidació de sistemes o xarxes d'equipaments locals, per sectors, amb la responsabilitat i l'impuls del govern de la Generalitat, i directament pel Departament de Cultura, però amb vocació de sistema cultural cooperatiu entre administracions i sectors.

La Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial creà la figura dels plans territorials sectorials, que són els plans d'incidència territorial que elaboren els departaments de la Generalitat de Catalunya.

D'acord amb l'article 18 de l'esmentada norma, els plans territorials sectorials tenen com a àmbit d'aplicació tot el territori de Catalunya i han de contenir una estimació de recursos disponibles de les necessitats i dels dèficits de serveis en el sector corresponent. També han de contenir la determinació de les prioritats d'actuació i la definició dels estàndars i normes de distribució territorial.

La Resolució 70/VIII del Parlament de Catalunya, sobre l'orientació política general del Govern, de 28 de setembre de 2007, instava al Govern a elaborar el Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya, per a disposar d'uns equipaments culturals de referència distribuïts per tot el territori i a elaborar un Pla regulador que planifiqués els sistemes culturals i el cicle inversor en Cultura.

Mitjançant Acord de Govern, el 14 d'octubre de 2008, es va acordar la formulació del Pla d'equipaments culturals de Catalunya, com a pla territorial sectorial i es va encomanar al Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, la seva elaboració, en col·laboració amb el Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

El Decret 40/2010, de 16 de març, pel qual s'aprova el Pla d'Equipaments Culturals, amb la presidència del MHP José Montilla, aprovà el Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya (PECCat 2010-2020), i la seva normativa annexa.

El PECCat 2010-2020 naixia amb "la finalitat bàsica de planificar i programar els sistemes d'equipaments culturals públics a Catalunya, fomentant l'accés de la ciutadania als continguts i a les experiències culturals a través de la pràctica cultural activa, de manera individual o col·lectiva, i l'assistència a activitats programades per les entitats gestores dels equipaments".

L'article 4 de la normativa diu que el PECCat neix per impulsar aquests sistemes com a factor de desenvolupament cultural de Catalunya i per dotar de les infraestructures amb estàndars de qualitat, que permetin garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a la cultura per a tota la població catalana, minimitzant les barreres que limitin aquest accés.

Per això, l'objectiu de la xarxa d'equipaments era assolir una distribució equilibrada dels mateixos arreu del territori, perquè actuïn com a factor de desenvolupament cultural, econòmic i de cohesió social, augmentant la utilitat social; garantint elevats estàndars de qualitat i adaptant-la a les necessitats i demandes d'una societat del segle XXI.

El PEECat havia de contribuir a la consolidació de sistemes culturals públics, com un xarxa que garanteixi l'activitat cultural, i alhora facilitar la coordinació entre diferents àmbits culturals i territorials.

Com recull el Decret esmentat amb anterioritat, l'objectiu final del mateix era "fer efectiu el dret de totes les persones a accedir en condicions d'igualtat a la Cultura, com reconeix l'article 22 de l'Estatut d'Autonomia".

L'article 9 de la normativa del PEECat classifica els equipaments culturals en tres nivells:

- Xarxa bàsica d'equipaments son: els arxius, les biblioteques, els espais escènico-musicals, els espais d'arts visuals i els centres culturals polivalents, els museus, les col·leccions, els centres d'interpretació i els equipaments anàlegs d'àmbit local, que també formen part de la xarxa bàsica.
  - Equipaments intermedis; comprèn els equipaments culturals d'àmbit supralocal (els centres d'arts visuals, els serveis d'atenció als museus, les centrals de biblioteques, els arxius comarcals i els centres d'arts escèniques. Són aquells de titularitat de la Generalitat, o que compten amb la seva participació en els òrgans de govern o en el seu finançament.
  - Equipaments nacionals: son les grans institucions que realitzen la funció de capçalera dels sistemes nacionals d'equipaments respectius, que es caracteritzen per la seva singularitat i la dimensió de les seves estructures i programacions.
- a) Millores quant a suport d'anivellament de recursos i en el desenvolupament d'instruments de cooperació horitzontal en les xarxes existents.
  - b) Creació de noves xarxes (arxius, escoles de les arts, equipaments polivalents socioculturals, exhibició de cinema a nivell local...).
  - c) Desenvolupament dels circuits de difusió de la producció cultural i de festivals.
  - d) Articulació del paper de les diputacions en les xarxes i circuits.
  - e) Integració dels grans equipaments nacionals en cada xarxa o sistema, alguns com a capçaleres de sistema, per tal de prestar serveis als centres i orientar estratègies globals compartides.

3. Elaboració de plans estratègics nacionals integrals de cada sector, concertadament amb el teixit cultural

Cal avaluar la situació actual, i revisar els plans integrals per sectors que hi ha aprovats per part del Departament de Cultura, estiguin o no vigents, integrant en un sol document operatiu –sector a sector- els diversos formats d'anàlisi integral, planificació estratègica i impuls existents per a cadascun dels sectors i subsectors de la creació artística i el patrimoni.

També es considera necessari i imprescindible actualitzar alguns dels plans vigents amb les aportacions dels sectors professionals i entitats, que el Departament de Cultura ha exclòs sistemàticament del debat i de la consulta; i obrir el debat per crear-ne de nous com a eina marc de l'estratègia sectorial per a la seva avaluació programàtica, pressupostària i d'avaluació per exercicis, per enfocar en la bona direcció la inversió pública, els drets de la població, l'accessibilitat i oportunitats, i la generació de públics i de les programacions.

4. Elaboració d'un pla Nacional d'Inversió Cultural

S'haurà d'aprovar un mapa territorial que identifiqui mancances i prioritats, a concertar amb els ens locals -mitjançant les entitats municipalistes i el marc de treball de la Mancomunitat Cultural-, i que estigui en connexió amb els plans estratègics de sector. També per a l'adquisició i creixement del patrimoni artístic i cultural del país.

L'acord parlamentari i del pla de Govern d'arribar a la d'inversió del 2% a polítiques culturals en la XIV legislatura camina en la bona direcció, apropant-nos als estàndards europeus i recuperant la desinversió de la passada dècada de la Generalitat de Catalunya en Cultura.

5. Definició de la governança dels grans equipaments nacionals

- a) Finançament suficient de les administracions titulars normativament.
- b) Participació i finançament del Ministeri de Cultura en els equipaments d'àmbit d'Estat. També als òrgans de govern.
- c) Participació del món local i dels sectors culturals en els seus òrgans de govern.
- d) Promoure la màxima autonomia de gestió.
- e) Implicació directa en les xarxes d'equipaments de la seva temàtica en el territori.
- f) Selecció dels directors/res mitjançant concurrència pública, amb projecte i temps limitat però suficient i amb caràcter renovable.

6. Definició de sistemes de foment i suport al teixit cultural més eficients i corresponsables

- a) Revisió del sistema d'ajuts i millores en la gestió i calendari de les subvencions. Racionalitzar les subvencions anuals per a projectes concrets i recuperar la fórmula del conveni anual o plurianual per programes (tant per a ens locals com per a projectes culturals privats o associatius).
- b) Creació d'una plataforma integrada de subvencions i ajuts als sectors culturals.
- c) Desplegament de la col·laboració público-privada. Concertació de projectes entre l'administració i les empreses culturals i el tercer sector.
- d) Redefinir les normatives de subvenció per tal d'assolir la màxima simplificació administrativa i el mínim de burocràcia.

7. Actualització del marc legislatiu i normatiu

- a) Nova Llei (integral) de patrimoni cultural (incloent-hi el patrimoni immaterial).
- b) Nova Llei de museus.
- c) Nova Llei d'arxius.
- d) Revisió de la Llei del Sistema bibliotecari, a partir del Pla Nacional del Llibre i la Lectura 2023-2030 aprovat recentment i estudiant la implementació de la xarxa de biblioteques escolars.
- e) Estudi de les derivacions legislatives amb relació al Sistema cultural català, la governança dels equipaments culturals i els drets culturals i creatius de la ciutadania.
- f) Revisió de la Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema.
- g) Desplegament de l'Estatut de l'Artista a Catalunya, que té marge competencial.

8. Definició de les necessitats financeres del sistema cultural català

- a) La despesa cultural de la Generalitat ha de seguir avançant cap la fita del reclamat 2% del pressupost al final de la present legislatura, o, en el seu cas, garantir l'estàndard de 75 euros per habitant i any.
- b) Aprovar la Llei catalana de mecenatge cultural.

9. Desplegament de nous paràmetres de governança

- a) Modificació de la composició del Consell de la Mancomunitat Cultural donant més pes als ajuntaments.
- b) Normalitzar la coordinació interdepartamental amb altres conselleries del Govern, especialment amb el Departament d'Educació, impulsant programes transversals. Constituir la comissió delegada del Govern en matèria de cultura.
- c) Establir un sistema de relació més articulada amb la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals
- d) Redefinir i potenciar el CoNCA com a òrgan prescriptiu (d'acord amb la proposta presentada pel GP PSC-Units a l'octubre de 2021).
- e) Potenciar els diferents òrgans col·legiats consultius de cada sector, amb participació del món local i representants dels agents culturals, experts, professionals i acadèmics.
- f) Revisar l'adscripció de determinats sectors de vocació transversal (política lingüística, arxius, etc.) en l'organigrama i en l'organització de la Generalitat.
- g) Incorporació de sectors dinàmics dels sectors culturals, com a Tercer Sector, a la gestió d'equipaments, circuits i serveis. Regulació del voluntariat cultural.
- h) Revisió dels sistemes estadístics d'anàlisi i avaluació de la realitat cultural i, en el seu cas, establir un pla preceptiu d'estadístiques culturals

10. Inclusió de valors en la gestió cultural

Mes enllà de la vinculació amb les ODS (Objectius de Desenvolupament Sostenible), el sistema cultural català ha de tenir empeltades una sèrie de característiques i valors de forma permanent: l'impuls de la creativitat, la sostenibilitat amb el medi ambient; la innovació i el repte digital; la protecció i preservació dels béns culturals, materials i immaterials; el rigor científic; la cohesió i la inclusió social, sobretot l'atenció als sectors més desafavorits i els qui tenen menys accés a la cultura, especialment els joves; la perspectiva de gènere en programes i projectes i la paritat en els òrgans de gestió i de govern en programes i equipaments; etc.

11. Projecció internacional

Participació dels grans equipaments nacionals en xarxes europees. Coproduccions amb actors culturals europeus i del món.

ÀMBITS DEL SISTEMA DE CULTURA DE CATALUNYA

Som conscients de la progressiva hibridació dels àmbits tradicionals de la cultura, especialment en la creació cultural i les arts en viu. Un dels aspectes essencials és la digitalització massiva de la producció cultural que està esdevenint en si mateixa una nova oferta cultural, fins i tot amb equipaments especialitzats. Tot i així avancem una classificació operativa.

- a) Arts escèniques (teatre, dansa, circ) i musicals.
- b) Arts visuals i digitals.
- c) Lectura pública: biblioteques i edició.
- d) Patrimoni cultural: Museus, Patrimoni immoble (monuments i jaciments arqueològics) i Patrimoni etnològic i immaterial.
- e) Arxius i gestió documental.
- f) Cultura popular i tradicional. Associacionisme i ateneus.
- g) Cinema i audiovisual. Videojoc.
- h) Ensenyaments artístics.
- i) Equipaments socioculturals, polivalents i de proximitat.

DIAGNOSI I PRESCRIPCIONS INICIALS

ARTS ESCÈNIQUES (TEATRE, DANSA, CIRC I MUSICALS)

Xarxa territorial existent: Sistema Públic d'Equipaments Escènics i Musicals de Catalunya.

Grans equipaments nacionals del sector (participats per diverses administracions): El Gran Teatre del Liceu, el Palau de la Música Catalana, l'Auditori, el Teatre Nacional de Catalunya, el Teatre Lliure i el Mercat de les Flors (Dansa).

Manca coordinació amb els teatres i auditoris privats i amb els ateneus de Catalunya, tot i que recentment el Gran Teatre del Liceu ha signat un conveni amb la Federació d'Ateneus de Catalunya per difondre l'òpera per tot el territori.

Cal millorar i ampliar el Programa Cultura.cat.

Cal millorar els indicadors (PICEM).

Calen projectes estratègics de sector (música, dansa, teatre, circ,...) clars i ben definits.

Cal millorar el sistema d'ajuts des de l'ICEC i millorar el suport a la indústria fonogràfica, els promotors de concerts i les empreses teatrals...

ARTS VISUALS I DIGITALS

Xarxa territorial existent: Sistema Públic d'Equipaments d'Arts Visuals de Catalunya.

Grans equipaments nacionals del sector (participats per diverses administracions): el MACBA i el Centre Arts Santa Mònica (CASM) i el MNAC.

Cal ampliar i enfortir la Xarxa Pública de Centres i Espais d'Arts Visuals de Catalunya.

Cal establir la coordinació entre el MACBA i el CASM i la xarxa territorial d'equipaments d'Arts Visuals.

Calen projectes estratègics de sector (arts visuals, arts digitals).

Cal un programa de suport a les galeries d'art privades.

Cal millorar el Pla Nacional de Fotografia.

Cal millorar el sistema d'ajuts des de l'ICEC.

Més enllà del pla públic i institucional, l'àmbit privat de les arts visuals i digitals té poc protagonisme en la política cultural de les administracions públiques.

En els plans estratègics, en les línies d'ajuts al sector, els artistes visuals i altres professionals vinculats, i les galeries d'art, reben un tracte de segon ordre respecte dels creadors i de les empreses dels sectors d'arts escèniques i musicals, de cinema, d'edició, de videojocs, etc.

Pel que fa al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i altres administracions expliciten la política d'arts visuals en les propostes i els balanços, ho fan en referència a les institucions museístiques, i deixen en un segon terme els col·lectius d'artistes, professionals vinculats, de galeries i de col·leccionistes.

En el sistema cultural, les pràctiques artístiques generen patrimoni. I les galeries són intermediàries entre artistes i museus, i per tant, amb el públic.

La crisi de la pandèmia 2020-2021 ha deixat el sector en un estat especialment crític. Artistes, galeries, museus i centres d'art van tocar fons aquests anys i la seva recuperació continua sent lenta, molt més que la de la resta d'àmbits.

Pel que fa a les galeries, la normativa de l'IVA i els certificats per a les vendes fora de la Unió Europea (normativa estatal) tampoc no ajuden.

A Catalunya es concentren una gran quantitat de creadors visuals, professionals, centres d'art i galeries del sector. Juntament amb Madrid, on més n'hi ha de tot Espanya.

La participació a fires d'art internacionals a Espanya i a l'estranger és una activitat fonamental en termes econòmics, per als creadors i les galeries d'art. I contribueixen en gran manera, quan se celebren fora del territori nacional, a la visibilitat de l'art de cada país a tot el món.

LECTURA PÚBLICA: BIBLIOTEQUES I LLIBRE

Sistema territorial existent: Sistema de Lectura Pública (biblioteques).

Grans equipaments nacionals del sector: Biblioteca de Catalunya.

Cal consolidació del Sistema i del Mapa de Lectura pública.

Cal encaix de la Biblioteca de Catalunya i del patrimoni bibliogràfic en el Sistema.

Cal afavorir el transit de les biblioteques tradicionals a nous centres més oberts a la informació i als serveis socioculturals.

Cal millorar la oferta de bibliobusos i obrir-se a nous models de biblioteques filials i sales de lectura en ajuntaments de menys de 5000 habitants.

Cal afavorir les biblioteques escolars.

Cal desplegar la nova biblioteca publica de l'Estat a Barcelona.

Cal desenvolupar el recentment aprovat Pla de Lectura.

Cal potenciar les empreses de l'edició i la distribució.

Cal afavorir l'obertura de llibreries als municipis.

PATRIMONI CULTURAL: MUSEUS, PATRIMONI IMMOBLE (MONUMENTS I JACIMENTS ARQUEOLÒGICS) I PATRIMONI ETNOLÒGIC I IMMATERIAL

Xarxes existents: Sis xarxes temàtiques (Art, arqueologia, ciència i tècnica, ciències naturals, història, etnologia) (només la Generalitat) i quatre territorials (Lleida, Girona, Tarragona, Barcelona) (les dues primeres, amb la participació de la Generalitat i diputacions; Tarragona: Només Generalitat sense la Diputació; i Barcelona: Només la Diputació sense la participació de la Generalitat).

Grans equipaments nacionals del sector: tres museus nacionals (MNAC, MAC, MNACTEC).

És evident que, en primer lloc, cal donar homogeneïtat i coherència a les xarxes territorials amb la participació de les institucions implicades.

Cal un desplegament del Pla de Museus, aprovat al 2021 amb un ampli consens professional i sectorial.

Cal una nova llei de museus en coherència amb el Pla.

Cal una visió global sistèmica dels grans museus i les xarxes (temàtiques i territorials). Cal definir el tractament museístic d'àmbits rellevants: adscriure l'arquitectura i la fotografia al MNAC i crear determinats nous museus (còmic, teatre).

Cal una nova llei de patrimoni cultural de caire integral. (d'acord amb la proposta de les Bases de Llei del Patrimoni presentada pel GP PSC-Units setembre de 2022).

Cal modificar el model de governança de l'Agència Catalana de Patrimoni Cultural, que engloba els principals museus de la Generalitat, que ara no tenen autonomia pròpia ni pressupost suficient ni projecte clar (el GP PSC-Units va presentar amb data 5 d'abril de 2022 una proposició de llei en aquest sentit).

Cal un Pla del patrimoni arquitectònic, que reguli les inversions, especialment les provinents de l'1'5% cultural.

Cal regular l'activitat del sector de la conservació-restauració. Cal un nou Pla Nacional d'Arqueologia (ja que el que es va aprovar el 2009 no s'ha aplicat mai).

ARXIU I GESTIÓ DOCUMENTAL

Xarxes existents: cap (la Xarxa d'Arxius Comarcals no és una xarxa global només agrupa els arxius comarcals que gestiona la Generalitat).

Grans equipaments nacionals del sector: Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) (L'Arxiu de la Corona d'Aragó, ACA, que segueix essent titularitat de l'Estat).

Cal desplegar el Pla d'Arxius recentment aprovat.

Cal reformar la llei d'arxius en consonància amb el Pla. Cal tenir en compte els arxius municipals (que són la base del sistema d'arxius català) en el Pla.

Cal enfortir el Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC) amb autonomia i capacitat de liderar la gestió documental de tota la organització.

Cal abordar l'encaix de la política d'arxius i de gestió documental en el marc de l'organització de la Generalitat.

Cal abordar el suport als arxius locals des de les diputacions, i no només des dels arxius comarcals, i definir un model territorial de gestió i suport als arxius.

Cal crear el Registre d'Arxius, el Mapa d'Arxius i el Cens del patrimoni documental, com marca la llei, i crear la Xarxa d'Arxius de Catalunya, a partir dels arxius municipals (n'hi ha un a cada municipi).

Cal atorgar un paper a l'ANC quant a suport tècnic als arxius del SAC.

Cal avançar en la gestió compartida de l'ACA.

Cal finalitzar la transferència de la documentació catalana confiscada pel franquisme.

Cal abordar la qüestió de l'Arxiu provincial de Barcelona pendent i reconèixer l'estatus dels arxius provincials de Tarragona, Girona i Lleida.

CULTURA POPULAR I TRADICIONAL. ASSOCIACIONISME I ATENEUS

Xarxes públiques existents: Hi ha diverses organitzacions associatives amb funció de xarxa - coordinadores i federacions-, i en destaquem dues: la que aglutina la Federació Catalana d'Ateneus (FAC), amb 180 entitats associades, de tot el territori, i la que conformen les sales i teatres d'aquests ateneus federats a la FAC, que al 2022 representaven 13.400 butaques.

També, en el vessant patrimonial, la xarxa temàtica ja citada de Museus d'Etnologia que integra recerca i difusió.

Grans equipaments nacionals del sector: cap.

Des del reconeixement a que les entitats i associacions de cultura popular i tradicional són un element clau del Sistema Cultural de Catalunya, cal abordar els mecanismes de suport a les entitats locals i grans federacions i sistemes de col·laboració, a nivell d'inversions i programació, amb els ateneus i equipaments socioculturals associatius que d'acord amb els ajuntaments respectius, despleguen activitat adreçada a tots els públics.

Cal millorar la protecció de festes tradicionals.

Cal millorar les condicions dels cicles festius en l'espai públic.

CINEMA I AUDIOVISUAL. VIDEOJOC

Xarxes existents: cap.

Grans equipaments nacionals del sector: Filmoteca de Catalunya.

Cal reformar la Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema.

Cal explorar la creació d'una xarxa i un circuit de petites sales municipals capaces de programar cinema d'estrena.

Cal incrementar els doblatges i la subtitulació de pel·lícules al català.

Cal establir grans acords de suport a la producció i l'exhibició de films i a la indústria del videojoc, un dels principals clústers emergents de la indústria cultural catalana per als propers anys, apostant per la innovació i reforçant la formació i el talent del país.

Alhora, cal un Pla estratègic per reforçar i projectar la indústria audiovisual, del cinema català, en tot el seu procés creatiu i cadena de valor, a nivell nacional i internacional.

ENSENYAMENTS ARTÍSTICS

Xarxes pública existents: cap. Tot i que són associacions privades la major part de les Escoles de Música de Catalunya (de titularitat municipal) i els Conservatoris professionals (de municipis i diputacions) estan associats a l'ACEM i l'ACC.

Grans equipaments nacionals del sector: Escola Superior de Música de Catalunya, Institut del Teatre de Barcelona, Facultat de Belles Arts de la UB, Escola Superior de Restauració de Béns Culturals de Catalunya, Escola Superior de Disseny i Arts Plàstiques de Catalunya.

Cal elaborar un Pla d'Ensenyaments Artístics de Catalunya (en la línia de la proposta presentada pel GP PSC-Units el juny de 2022).

Cal establir la coordinació entre els Departaments de Cultura, Educació i Universitats i Recerca en la matèria.

Cal abordar la creació d'una xarxa d'escoles locals de música i de les arts en general.

Cal abordar el finançament de les escoles locals de les arts a terços (Generalitat, ajuntaments, famílies).

Cal crear una comissió parlamentària per estudiar la definició i viabilitat del projecte de la Universitat de les Arts.

EQUIPAMENTS SOCIOCULTURALS, POLIVALENTS I DE PROXIMITAT

Xarxes existents: cap .

Grans equipaments nacionals del sector: cap.

Cal abordar a través del nou Pla d'equipaments el suport als equipaments polivalents socioculturals municipals: centres cívics, cases de cultura, aules de cultura, etc.

Cal explorar com establir polítiques de cooperació i d'economies d'escala entre els centres, en la perspectiva de la construcció futura d'una xarxa.

MESURES

Per tot el que s'ha exposat en línies anteriors, el Govern Alternatiu de Catalunya proposa les següents mesures:

1. Aprovar el Pacte per la Cultura de Catalunya.
2. Aprovar la Llei de Drets Culturals de Catalunya, preservant els drets creatius.
3. Aprovar la nova Llei de Patrimoni Cultural, que incorpori el patrimoni immaterial.
4. Impulsar la Mancomunitat Cultural com a espai de consens de les polítiques culturals.
5. Impulsar el model de la Universitat de les Arts.
6. Crear la Xarxa d'Escoles de les Arts, incorporant-ne totes les acreditades pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, les de titularitat municipal i les privades, també les gestionades per cooperatives, entitats i/o empreses sense ànim de lucre (música, dansa, arts visuals i digitals, audiovisuals, teatre, circ i escriptura).
7. Consolidar les xarxes d'equipaments territorials, prioritzant el món local i per sectors culturals.
8. Crear la xarxa d'arxius, vinculant la xarxa local i la comarcal a l'Arxiu Nacional.
9. Desenvolupar línies de cooperació amb els Ens Locals per impulsar els circuits de creació i difusió de nous projectes culturals per garantir drets culturals i creatius.
10. Elaborar plans estratègics integrals per a cada sector cultural, comptant amb la indústria i les empreses creatives i el teixit associatiu.
11. Reactivar dels centres dramàtics territorials amb competències de producció, exhibició i formació artística, amb finançament estable.
12. Consolidar els festivals artístics (teatre, circ, música, dansa) del territori, assegurant la participació i finançament del Departament de Cultura col.laborant amb els municipis.
13. Incentivar les línies d'ajuts a les orquestres i festivals de música que apostin per la creació i producció d'artistes catalanes.
14. Disposar de bases de subvencions per programacions de música en viu al conjunt del territori que vetllin per garantir l'accessibilitat i el drets culturals de la ciutadania.
15. Obrir un espai de debat institucional i amb els sectors artístics, del Programa.Cat.
16. Estabilitzar la governança i el finançament dels grans equipaments nacionals i crear vincles amb el teixit associatiu i amb equilibri territorial, portant les grans produccions a tot el país.
17. Elaborar un nou Pla d'Equipaments culturals de Catalunya en cooperació amb els ajuntaments i les entitats, cercant el consens en el marc de la Mancomunitat Cultural.
18. Impulsar i garantir l'avaluació de les polítiques culturals del Govern de la Generalitat.
19. Impulsar el Pla General d'Ensenyaments Artístics i Culturals de Catalunya.
20. Estudiar una reforma de la Llei del CoNCA per ampliar les seves competències i garantir la seva funcionalitat.
21. Desplegar el Pla de Museus aprovat al 2021, amb una visió sistèmica i equilibri territorial.

22. Elaborar el Pla Nacional de Patrimoni Arquitectònic i aprovar les bases de subvenció públiques i transparents per garantir la conservació i protecció del conjunt de peces del territori.
23. Convertir l'Agència Catalana de Patrimoni Cultural en un organisme útil al món local.
24. Promoure modificar el model de governança de l'Agència de Patrimoni Cultural.
25. Cal empoderar els museus nacionals i la relació amb les xarxes territorials (Lleida, Girona, Tarragona i Barcelona).
26. Vincular projectes que opten a l'1'5% al desenvolupament territorial amb participació de les entitats municipalistes i els ens locals.
27. Implementar el Pla d'Arqueologia de Catalunya, aprovat al 2009.
28. Abordar un Nou Pla Integral de les Arts Visuals (2015).
29. Constituir una Taula de les Arts Visuals, formada per institucions i representants del sector, amb caràcter permanent.
30. Impulsar un programa de residències per a artistes catalans a l'exterior, a través de convenis amb els centres més rellevants en països amb interès estratègic.
31. Organitzar d'una xarxa de residències públiques dins de Catalunya que acullin artistes de l'exterior i possibilitin intercanvis encreuats amb altres de fora de Catalunya.
32. Incrementar les dotacions per a ajuts a la mobilitat d'artistes.
33. Obrir una nova línia d'ajuts al lloguer d'estudis i tallers per a artistes amb rendes baixes.
34. Garantir que les convocatòries d'ajuts del Departament de Cultura a les entitats i associacions culturals es faci d'acord amb les necessitats que reclama el sector.
35. Enfortir les entitats i associacions de cultura popular amb línies d'ajut necessàries.
36. Incrementar el 50 % de la dotació i del límit de les ajudes a les galeries d'art per a la seva presència a les principals fires internacionals, prioritzant les variables següents: rellevància de la fira; i presència d'artistes a la programació de la galeria.
37. Programar ajuts a la producció d'obra plàstica, dirigits a creadors i galeries d'art, en interacció amb museus i centres d'art.
38. Incrementar el 100% la dotació del Pla Nacional de Fotografia i de la Col·lecció Nacional d'Art Contemporani.
39. Constituir un marc legal i fiscal de foment dels dipòsits i donació d'obra adquirida per col·leccionistes privats en col·leccions públiques.
40. Fomentar el col·leccionisme entre les generacions joves amb línies de crèdit a baix interès.